

УНИВЕРЗИТЕТ У КРАГУЈЕВЦУ
ФАКУЛТЕТ МЕДИЦИНСКИХ НАУКА
НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ

УНИВЕРЗИТЕТ У КРАГУЈЕВЦУ
ФАКУЛТЕТ МЕДИЦИНСКИХ НАУКА

ПРМБ	28. 11. 2023
Орг.	
05	13 538

1. Одлука већа за медицинске науке Универзитета у Крагујевцу

На седници Већа за медицинске науке Универзитета у Крагујевцу, одржаној дана 13.07.2023. године, одлуком IV-03-502/20 формирана је Комисија за оцену и одбрану завршене докторске дисертације кандидата Елизабете Марчете под називом: „Квалитет живота код пацијената са глаукомом и фактори који га одређују“, у следећем саставу:

1. Доц. др Душан Тодоровић, доцент Факултета медицинских наука Универзитета у Крагујевцу за ужу научну област Офталмологија, председник;
2. Доц. др Марија Тренкић, доцент Медицинског факултета Универзитета у Нишу за ужу научну област Офталмологија, члан;
3. Доц. др Катарина Јанићијевић, доцент Факултета медицинских наука Универзитета у Крагујевцу за ужу научну област Социјална медицина, члан.

Комисија је прегледала и проучила докторску дисертацију кандидата Елизабете Марчете и подноси Наставно-научном већу следећи

2. Извештај комисије о оцени и одбрани завршене докторске дисертације

2.1. Опис докторске дисертације

Докторска дисертација кандидата Елизабете Марчете под називом „Квалитет живота код пацијената са глаукомом и фактори који га одређују“, урађена под менторством Проф. др Татјане Шаренац Вуловић, ванредног професора Факултета медицинских наука Универзитета у Крагујевцу за ужу научну област Офталмологија, представља оригиналну научну студију која се бави факторима који детерминишу квалитет живота глаукомних пацијената.

У уводном делу кандидат прецизно разматра етиопатогенезу, класификацију, дијагностику, клиничку слику, терапијске модалитете глаукома. Следи детаљан опис параметара квалитета живота ових пацијената, односно утицај глаукома на опште и ментално здравље, вид на даљину и близину, бол у очима, колорни вид, периферни вид, потешкоће у вожњи, зависност од других, социјално функционисање. Истраживање се ослања на коришћење NEI VFQ-25 (од енгл. 25-item National Eye Institute Visual Function Questionnaire), стандардизованог упитника за испитивање квалитета живота глаукомних пацијената. Студија истовремено проналази истраживања са сличном тематиком у савременој литератури и повезује их са својом темом.

Циљеви су јасно дефинисани, при чему је основни циљ процена физичке, психичке и социјалне димензије квалитета живота код пацијената са глаукомом, као и утврђивање разлике у квалитету живота оболелих у зависности од врсте глаукома. Испитиван је и утицај бројних социјалних фактора и присутних коморбидитета који одређују квалитет живота пацијената са глаукомом.

Материјал и методологија су јасни, са прецизно дефинисаним временским оквиром праћења пацијената, начином узорковања пацијената, укључујућим и искључујућим критеријумима, начином разврставања пацијената по групама. Прецизно су дефинисане параметри, као и начин попуњавања NEI VFQ-25 упитника. Независне, зависне и збуњујуће варијале су јасно наведене, а прорачуном снаге студије извршен је минимални број од 102 испитаника. Наведене су статистичке методе коришћене за анализу резултата.

Резултати истраживања систематично су приказани и добро документовани са 12 табела и 44 графикана. Резултати су показали да постоје битне разлике у квалитету живота између пацијената са примарним глаукомом отвореног угла, примарним глаукомом затвореног угла и псеудоксфолијативним глаукомом. Утврђено је да место становања пацијената, образовни статус, присуство коморбидитета, животна доб, месечна примања, пушење, конзумирање алкохола повезани су са нижим квалитетом живота глаукомних пацијената.

У оквиру дискусије су анализирани добијени резултати и поређени са резултатима из савремене литературе. Остварени резултати су подударни са бројним релевантним истраживањима, али су добијени и различити подаци о утицају бројних фактора на квалитет живота пацијената са глаукомом. Литература је адекватна по

обиму и садржају. Цитирано је укупно 246 библиографских јединица из релевантних стручних публикација.

2.2. Значај и допринос докторске дисертације са становишта актуелног стања у одређеној научној области

Глауком предстваља хроничну, прогресивну оптичку неуропатију која се карактерише морфолошким променама папиле оптичког нерва и слоја ретиналних нервних влакана. Испади у видном пољу клиничка су манифестација губитка ретиналних нервних влакана. Поред умањења видне оштрине, глауком је праћен и умањењем квалитета живота. Слепило јесте најтежа последица ове болести, али и умерена фаза развоја болести може значајно да поремети квалитет живота ових пацијената у односу на видну функцију - већи ризик за развој депресије, могућност пада, отежано управљање моторним возилом, смањена могућност бриге о себи.

Студија је дизајнирана по принципу проспективне опсервационе студије у трајању од шест месеци. Учествовала су 102 пацијента са примарним глаукомом отвореног угла (ПОАГ), примарним глаукомом затвореног угла (ПЦАГ) и псеудоексфолијативним глауком (ХФГ). У студији је коришћен упитник за процену визуелног функционисања, Националног института за офталмологију 25 (National Eye Institute Visual Functioning Questionnaire – 25 (NEI VFQ-25) за мерење функција које зависе од вида и утицаја проблема са видом на квалитет живота код пацијената са глаукомом.

Постоје разлике у физичкој, психичкој и социјалној димензији квалитета живота код пацијената са ПОАГ, ПЦАГ и ХФГ. На основу добијених резултата уочен је нижи квалитет живота испитаника који су били старије животне доби, они са лошијим социоекономским карактеристикама (нижи степен образовања, мања месеча примања, из руралних средина), са лошим животним навикама (пушење и конзумирање алкохола), као и са системским и офталмолошким коморбидитетима, а резултати су показали да су са статистичком значајношћу то били пацијенти са псеудоексфолијативним глаукомом.

2.3. Оцена да је урађена докторска дисертација резултат оригиналног научног рада кандидата у одговарајућој научној области

Прегледом литературе прикупљене детаљним и систематским претраживањем биомедицинских база података "Medline" и "CoBSON" коришћењем следећих кључних

речи: “glaucoma”, “quality of life”, “NEI VFQ-25” нису пронађене студије сличног дизајна и методологије које истовремено испитују утицај три различите врсте глаукома на квалитет живота ових пацијената. На основу тога, Комисија констатује да докторска дисертација кандидата Елизабете Марчете под називом: „Квалитет живота код пацијената са глаукомом и фактори који га одређују“, представља резултат оригиналног научног рада у области истраживања офталмологије.

2.4. Преглед остварених резултата рада кандидата у одређеној научној области

А. Лични подаци

Елизабета Марчета је рођена 18.01.1971. године у Београду. Завршила је средњу медицинску школу, након чега је завршила и Високу медицинску школу у Земуну. Године 2005. завршила је Дефектолошки факултет за дипломираног специјалног педагога, као и магистарске двогодишње студије на истом факултету. Године 2017. завршила је Мастер академске студије, смер Менаџмент у систему здравствене заштите на Медицинском факултету у Београду. Године 2018. завршила је специјалистичке струковне студије на Медицинском факултету у Београду, а 2019. године уписала је струковне Мастер студије на Високој медицинској школи у Земуну.

Од 2013. године студент је Докторских академских студија Факултета медицинских наука, Универзитета у Крагујевцу, изборно подручје Превентивна медицина. Усмени докторски испит положила је 2020. године.

Елизабета Марчета запослена је у КБЦ Звездара. Аутор је и коаутор више радова објављених у домаћим страним часописима.

Б. Списак објављених радова (прописани минимални услов за одбрану докторске дисертације)

1. Marceta E, Sarenac Vulovic T, Petrovic N, Vulovic D, Trenkic M, Randjelovic D, Todorovic D. Quality of life of patients with primary open-angle glaucoma, primary angle closure glaucoma, and pseudoexfoliation glaucoma in Central Serbia. *Vojnosanit Pregl* 2023; 80(10): 852–859. **M23**
2. Marceta E, Todorovic D. The effect of glaucoma on the quality of patient’s life. *Ser J Exp Clin Res*. 2020; doi: 10.2478/sjecr-2020-0046. **M51**

3. Marceta E, Milić P. Različiti tipovi preloma pojedinih segmenata proksimalnog okrajka butne kosti kod starih. Gerontology. 2018;1:85-97. M51

2.5. Оцена о испуњености обима и квалитета у односу на пријављену тему

Спроведено истраживање је у потпуности усклађено са пријавом теме докторске дисертације. Циљеви истраживања и примењена методологија су идентични са одобреним у пријави тезе. Докторска дисертација кандидата Елизабете Марчете урађена је на 109 страна и садржи следећа поглавља: увод, циљеви и хипотезе истраживања, материјал и методе, резултати, дискусија, закључак и литература. Студија садржи 6 слика, 44 графикона и 12 табела.

На основу претходно изнетих чињеница, Комисија сматра да завршена докторска дисертација кандидата Елизабете Марчете под називом „Квалитет живота код пацијената са глаукомом и фактори који га одређују“, по обиму и квалитету израде у потпуности одговара пријављеној теми дисертације.

2.6. Научни резултати докторске дисертације

Најзначајнији резултати истраживања садржани су у следећим закључцима:

1. Постоје изражене разлике у физичкој, психичкој и социјалној димензији квалитета живота код пацијената са ПОАГ, ПЦАГ и ХФГ.
2. Уочен је нижи квалитет живота испитаника старије животне доби, са присутним коморбидитетима, лошијег социоекономског статуса тј. са нижим степеном образовања, мањим месечним примањима, старије животне доби, који живе у руралним срединама.
3. Пушење и конзумирање алкохола, уз лошију исхрану били су повезани са нижим квалитетом живота глаукомних пацијената.
4. Резултати показују да се код пацијената који болују од глаукома развија осећај стрепње, неизвесности за будући период, зависност од других људи.
5. Испитаници који су показивали виши степен ограничења у свакодневном функционисању имали су нижи квалитет живота. Уочена је и статистички значајна разлика између пацијената са примарним глаукомом затвореног угла и пацијанта са псеудоексфолијативним глаукомом у овом сегменту.

6. Уочено је да поједини пацијенти, посебно старије животне доби, уз коморбидитете, који немају помоћ од других лица за свакодневно функционисање имају нижи квалитет живота.

7. Пацијенти који имају придружене хроничне болести имају нижи квалитет живота.

2.7. Примењивост и корисност резултата у теорији и пракси

Клинички значај овог истраживања огледа се у чињеници да се укаже значај процене квалитета живота пацијената са глаукомом. Закључци указују да је глаукомна болест далеко шири појам од офталмолошког обољења, те да поред вида утиче и на бројне друге социјалне, економске, психичке аспекте живота ових пацијената. Резултати такође указују да на квалитет живота ових пацијената утичу и врста и стадијум глаукома, што упућује на закључак да је јако битно рано откривање и лечење глаукомне болести, како би се спречио настанак ослабљеног вида, а самим тиме и снижавање квалитета живота.

2.8. Начин презентирања резултата научној јавности

Део истраживања ове докторске дисертације је објављен у часопису од међународног значаја.

- Marceta E, Sarenac Vulovic T, Petrovic N, Vulovic D, Trenkic M, Randjelovic D, Todorovic D. Quality of life of patients with primary open-angle glaucoma, primary angle closure glaucoma, and pseudoexfoliation glaucoma in Central Serbia. *Vojnosanit Pregl* 2023; 80(10): 852–859. **M23**

Очекује се да и преостали део резултата истраживања, буде презентован у форми научних радова као оригинално истраживање у часописима од међународног значаја.

ЗАКЉУЧАК

Комисија за оцену и одбрану завршене докторске дисертације кандидата Елизабете Марчете под називом: „Квалитет живота код пацијента са глаукомом и фактори који га одређују“, на основу свега наведеног сматра да је истраживање у оквиру дисертације засновано на савременим научним сазнањима и да је адекватно и прецизно предствалено и спроведено.

Комисија сматра да докторска дисертација кандидата Елизабете Марчете урађена под менторством Проф. др Татјане Шаренац Вуловић, представља оригинални научни рад и има велики научни и практични значај, те да као таква даје значајан допринос у објективном сагледавању различитих аспеката квалитета живота пацијената са глаукомом.

На основу свега изложеног Комисија предлаже Наставно-научном већу Факултета медицинских наука Универзитета у Крагујевцу, да докторска дисертација под називом „Квалитет живота код пацијената са глаукомом и фактори који га одређују“, кандидата Елизабете Марчете буде позитивно оцењена и одобрена за јавну одбрану.

ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ

1. Доц. др Душан Тодоровић, доцент Факултета медицинских наука Универзитета у Крагујевцу за ужу научну област Офталмологија, председник

Д. Тодоровић

2. Доц. др Марија Тренкић, доцент Медицинског факултета Универзитета у Нишу за ужу научну област Офталмологија, члан

М. Тренкић

3. Доц. др Катарина Јанићијевић, доцент Факултета медицинских наука Универзитета у Крагујевцу за ужу научну област Социјална медицина, члан.

Катарина Јанићијевић

У Крагујевцу, 24.11.2023. године.